

Глиняний птах

Олена Колінько

ОЗНАЙОМЧИЙ ФРАГМЕНТ

© Видавництво «Богдан». Усі права застережено.

Фрагмент надано для ознайомлення. Повна книжка — nashaknyga.com.ua

Олена Колінько

Екоповість

ЧАСТИНА I

Незатишно свиснув вітер. Шарпонував старий поліетиленовий пакет. Ізвідти просто на сміття вистромилася бліда нерухома рука.

Ще один шквал вітру жбурнув на гору чорного птаха — і закручені пазури вп'ялись у безжиттєву кінцівку.

Тьмяним небом пливли хмари, гидливо поглядаючи вниз, на строкате плато серед сіро-зелених сосен. Раз по раз гора вибухала похмурим феєрверком граків. Каркають, метушаться. Коло за колом. Крик за криком.

Насправді гора — лише сміттєзвалище, а рука — шматок пластику. Колись то була лялька, яку дівчинка з великими блакитними очима ніжно притискала до себе. «Тебе звати Леся. І мене — Леся...» Дівчинка виросла, і лялька їй більше не потрібна.

Гайворон кліпнув. Випустив понівечену ляльку і смикнув довгим дзьобом інший пакет, із якого вивалилось ганчір'я. Дитяча сорочечка. Серйозний-серйозний хлопчик Данько якимось замазував її персиковим пюре. Данько виріс і тепер не плямить одягу. Брудна сорочка йому вже не знадобиться.

У купі мотлоху щось зблиснуло. Втративши інтерес до пакета, грак схилив голову, косуючи одним оком на розбите скельце. Окуляри. Такі міг носити вчитель. Скажімо, географії. А тепер він ходить у лінзах, і окуляри йому ні до чого.

Поруч два птахи б'ються за тюбик губної помади — першу справжню косметику колишньої шестикласниці Римми. Тепер у неї багато помад. Кращих, дорожчих. Вона може собі це дозволити. А старий тюбик для неї зайвина.

Усе це непотріб. Біла гора непотребу.

Птахи, як за командою, рвучко злетіли в небо. До смітника хтось наближався...

* * *

Це був один із тих котячо-весняних днів, коли хочеться згорнутися калачиком і вбирати в себе сонячні промені.

Леся, мініатюрна дівчина з великими блакитними очима, сиділа в розсохлій альтанці на подвір'ї старої п'ятиповерхівки.

Зима видалася затяжною, і Леся вперше цього року вийшла без колготок (нарешті!). Сонце лоскотало коліна крізь дірки на джинсовому комбінезоні. Долоні вбирали тепло дерев'яної лавочки. Це було приємно. Млосно. Навіть не хотілося підіймати руку, щоб поправити футболку: широкий виріз постійно з'їжджав із Лесиноного лівого плеча.

Коли в тобі весна, не помічаєш дрібних прикрас. Дівчина не бачила вивернутого пакетика з-під чипсів, який сріблится нутрощами біля її ніг. Ніби й не було суміші недопалків, брудного піску та лушпиння, брязкоту каструль та хриплої лайки, що уривками долинала з найближчого вікна...

Леся сконцентрувалася на теплих променях — і думки понесло в геть дивний бік. То вже не сонце пестило її волосся, шию, оголене плече, а чийсь руки. Руки якогось абстрактного хлопця, який їй сподобався б. Чому не Данько? Чому вона уявляє не Данька? Хіба нормально зустрічатися з одним, а мріяти про пестоці іншого? Це схвилювало Лесю, але не відволікло цілком від уявних відчуттів. Теплий дотик долоні до шкіри...

Е-е-е! Стопе! Хтось і справді поклав долоню їй на шию. Тільки не теплу й ніжну, а крижану, як у паралізованої жаби.

Леся підскочила. Обернулася.

Позаду реготав Гламурчик. Борлак йому підстрибував, як пінг-понговий м'ячик.

— Бовдур!

— Я тебе налякав? Справді налякав? — не міг навтішатися Макс.

— А Данько де? — буркнула Леся, подумки усміхаючись.

Макс-Гламурчик стрибнув до альтанки і впав на лавочку поруч. Телефон звично скочив йому на долоню.

— Зара'прийде. Скучила?

— Бовдур! — цього разу лайка прозвучала на градус прохолодніше, і Леся вмить сама на себе розсердилась.

— Усьоме, — довірливо поскаржився Гламурчик тополі, що росла біля альтанки.

— Що «усьоме»?

— Усьоме за сьогодні ти назвала мене бовдуrom, — це вже знову до Лесі. — Ти мене жорстко принижуєш, Лесючко.

— Переживеш, — ліниво відказала дівчина.

До неї повернулася сонячна розніженість.

Гламурчик приречено втягнув ніздрями терпке повітря — мікс із запахів молодії трави й тютюнового пилу. Розкидав по піску свої худезні ноги в гірничного кольору штаних, умостив голову на шпичасту дошку, що слугувала спинкою лавочки, й недбало прогорнув кілька інтернет-сторінок.

— Слу-у-у-хай! Тут таке... Тобі сподобається! — раптом вигукнув і простяг телефон Лесі.

Вона, не дивлячись, відхилила тонку руку і трьома пальцями зловила Гламурчиків айфон. Пробігла поглядом по екрану. І раптом різко виструнчилась. Прочитала, прогорнула на початок і прочитала знову.

— Конкурс... Арт-конкурс... Мала пластика. Максе! Це ж!.. Я тебе люблю.

Леся підхопилась і затанцювала просто серед альтанки.

— Воу-воу! Телефончик не розгати! — пробубнів Макс крізь усмішку.

Однак Леся швидко здулася.

— Гадаєш, у мене вийде? Я ще в школі вчусь, а там будуть профі.

— Не спробуєш — точно не вийде.

Макс перехопив айфон, коли замріяна дівчина вже пхала його до кишені свого комбінезона.

Як Гламурчик і обіцяв, невдовзі до них приєднався Данько. Щоправда, погуляти нормально не вдалося. Леся заглибилась у власні ідеї. Вона не чула запитань свого хлопця, не реагувала на Максові жарти. Тільки очі її подеколи спалахували, ніби новорічна ілюмінація, — то народжувались ідеї.

— Ну її, — махнув рукою Гламурчик, і хлопці провели Лесю до під'їзду.

— Завтра даєш мені списати алджебру, пам'ятаєш? — нагадав Макс.

Усьоме нагадав. Дрібна солодка помста за «бовдура».

Леся кинула швидкий погляд на хлопців. Гострокутний, мовби скелет, Макс. І Данько. Його струнка, майже солдатська, постать у світлі під'їзного прожектора здавалася бунтарською. У Лесі з'явилося відчуття, ніби от-от завиють сирени, опуститься вертоліт і голос із гучномовця накаже всім лягати на землю, а Данько залишиться стояти — рівно й незворушно.

Але в думках дівчини пестив її сьогодні все-таки не Данько...

— Бувайте, поросятка! — помахала вона й під пронизливий писк домофона зникла за металевими дверима.

— У «Wooden Box»? — запропонував Макс.

Даня похитав головою. У нього зіпсувався настрій. Хоча навіть у гуморі Данько не надто полюбляв ту хіпстерську місцину — єдине справді модне кафе на весь їхній провінційний Мотог.

— Шахи. Ш-а-а-ахи? — пограв Гламурчик бровами, імітуючи змія-спокусника.

І Даня здався. За пів години він уже йорзав на дерев'яній лаві, від якої пахло свіжою хвоєю, і розставляв по клітинках фігури.

На столах — гілочки смереки. Скрізь крейдою помальовано оленів і Санта-Клаусів. Замість снігу на відвідувачів тихо опадають звуки веселенького клубнячка на мотив «Let it snow».

Гламурчик примружив очі, розчиняючись в атмосфері.

— Ось побачиш, узимку вони тут ромашкових букетиків понатакають і метеликів запустять, — муркнув із-за чашки з кавою.
— Концептуально, не?

Даня замислено зробив перший хід. Думки його були зайняті не грою, і точно не антисезонним інтер'єром кав'ярні. З голови не йшла Леся. Зрештою він наважився:

— Чуєш... Маю щось тобі сказати. М-м-м... Порадитись.

Макс навмання штурхнув уперед свого пішака і кивнув, мовляв, слухаю.

— Леся... Вона... Знаєш, мені здається, я їй уже не подобаюсь, — вичавив із себе Данько.

Макс пильно поглянув на друга. Треба знати Даню, аби зрозуміти, що зараз відбулося. Завжди впевнений у собі, виважений, мовчазний. І тут н́а тобі!

Макс пожував кінчик язика, подумав. І насамкінець закотив очі.

— Хіба я не попереджав, щоб ви мене у свої розбірки не вплутували?

Так і було. Торік. У цьому ж таки «Wooden Box». Тоді Данько впевнено й безапеляційно сказав Максу, що запрошує Лесю на побачення.

Здалося, навіть музика в колонках похлинула. А Макс — так той розприскав каву на весь стіл. Еспресо ще булькало йому десь аж у легенях, коли він хрипів: «Нашо? Ось нашо ти хочеш усе зіпсувати?»

— Вона мені подобається, — відповів тоді Даня.

— Торба! — скис Макс.

Але, перетравивши новину, таки благословив друга своїм: «Кохайтесь на здоров'я». І додав, що їхні трабли-шмарклі не залагоджуватиме: «Нейтральний, як Швейцарія. Запам'ятай це!»

Даня сердито пересунув білого пішака.

— Так, Швейцарія і все таке. Я пам'ятаю. Забудь.

Деякий час вони мовчки грали. Данько змітав Максові фігури, як бульдозер, і Гламурчик не витримав: рвучко перемішав усі їх на шахівниці.

— Китайська нічия! Розкажуй уже, що там у вас. Я все одно не зможу тепер жити спокійно.

— Не знаю, — Даня все ще дивився на дошку не кліпаючи. — Ти ж, мабуть, так само помітив, що Леся останнім часом якась...

— Якась крейзі, ага. Вона ж у нас мегаскульптор. Художниця. А художники всі схибнуті — це загальновідомо.

— Ну, раніше це нам не заважало. А тепер... Ми вже тиждень не можемо погуляти. То вона в художці, то мамі допомагає, то уроки вчить, то немає настрою. Я їй набрид? — Даня завмер, ніби в очікуванні присуду.

Гламурчик смикав картату краватку-метелика.

— Не знаю, чуваче. Серйозно. Ну, можливо. Але це ще не означає, що треба скласти лапи. Ти коли востаннє дарував їй щось? Не на свято, не на честь чогось там, а просто так? Сюрпризом?

Даня замислився. Давно.

— Не те щоб я в цьому спец, але дівчата таке люблять. Подаруй щось бомбезне, ну таке, знаєш, особливо-унікально-оригінальне. А так — я все ще Швейцарія.

— Дякую.

Доки вони чекали на рахунок, Данько думав про те, що в нього найкращий друг у світі. Хоч і пришепелкуватий. Так само, як і дівчина.

* * *

Минуло три дні.

Данько мучився, вигадуючи, що ж подарувати Лесі. Леся мучилася, обмірковуючи роботу для конкурсу. Та ще й художню школу на ремонт закрили — ні тобі поради, ні занять. І тільки Гламурчик жив у своє задоволення — як і завжди.

«Банан чи морозиво?» — це було записано під учорашньою датою в зошиті із зелено-блакитним крокодилем на обкладинці.

Після того як хімічка запитала, чому це крокодил синій, чи не в реактиві якому Леся його, бідолаху, купала, дівчина видерла із зошита всі списані сторінки. Тепер замість формул та рівнянь тут оселилися записи на кшталт: «Боги! Нащо їм усім ті спінери?» чи «Як зробити, щоб Аліна з'їла своє вухо й, бажано, ним удавилась?» Або: «Мама точно вміє готувати?» Чи навіть розпачливе: «Чому мій слон нагадує вівцю?!»

Дурня? Та ні. Насправді Леся зробила із зошита «Щоденник запитань». У якомусь глянцевому маминому журналі вичитала, що вести особистий щоденник у такій формі ефективніше, оццадливіше й оригінальніше. Можливо. А їй здалося, що це просто прикольно. Хоч і ефективно, так. Коли років через десять-двадцять Леся наважиться взяти до рук свої потаємні записи, вона зрозуміє: на цій сторінці зафіксовано абсолютно нудний день, якщо вже найважливішим питанням доби виявився вибір десерту.

До речі, знову хочеться солоденького. Леся почалапала на кухню.

Мама не спала: клеїла якусь там триста двадцять шосту листівку.

— Привіт! — сказала донька, набираючи в склянку води.

Так, здається, вони за сьогодні вперше побачилися. Бо ж мама цілісінький день була на закупах.

Вона кивнула, однак на Леся не глянула. Якраз ліпила на зелене тло паперову квітку. Це для інтернет-магазину листівок «Акварель», власницею та єдиною працівницею якого була Тамара Валентинівна Таран, Лесина мама.

Дівчина сперлася на холодильник і стежила за її роботою. До паперових квітів припасувалася лілова капронова стрічка. Тепер короткі мамині пальці розгрібали намистини. Лесі пригадалося дитинство. Тоді в них була гра: вона, маленька, смикала маму за пальці й чекала, який же «заспіває». Накотилося непрохане відчуття ніжності.

— Я тут до одного конкурсу готуюся, — несподівано для самої себе вона видала тасмницю, від якої її рвало на шмаття ось уже кілька днів.

— Угу, — мама, здається, знайшла саме ту намистину, що треба, й метушливо ліпила її клейовим пістолетом до листівки.

Леся розчаровано схилила голову. І на що вона сподівалася? Це ж не тато, який випитав би все до дрібниць. Але тато у відрядженні. Коли ти міжнародний експедитор, у тебе не так багато часу для родинних посиденьок.

Сполоснувши чашку і вхопивши цукерку з вазочки, дівчина хотіла вже вийти, але тут мама запитала:

— Як справи, Лесику?

Ну, звісно!

Хотілося грюкнути дверима. Та що це дасть? Натомість якось само собою віджартувалося.

— Завтра Даня прогуляє уроки.

Мама зависла: в одній руці — ножиці, у другій — шоколадного кольору дизайнерський папір. Тоді підвела голову й округлила свої гарні горіхові очі.

— Даня? Прогуляє?!

Саме на таку реакцію Леся й чекала.

— Ну, не те щоб по-справжньому. Його батьки відпросили. Їдуть на ярмарок, — пояснила, жуючи «Південну ніч».

— Що за ярмарок? Чому мені не сказала? Може, і я туди свої листівки звозила б.

«Ага, і мене із собою потягла б. Ні, дякую».

— Та й ти могла б свої роботи виставити.

Ну-Звісно-Номер-Два. «Вони так органічно сприймалися б поруч із дупкосвистами, ой, вибачте, із глиняними свищиками», — жовчно подумалось Лесі.

Вона нічого не відповіла.

Відчинила дверцята під раковиною, щоб викинути цукеркову обгортку, і скривилася. Із відра, ніби монстр-ненажера, вже вилазило сміття. А це ж саме вона, Леся, мала його сьогодні винести. Доки мама не помітила її прокол, вона швиденько закрила дверцята, побажала доброї ночі й змилася з кухні.

* * *

У салоні бурмотіло радіо, але так тихо, що Даня не міг розібрати й слова.

Його мама, здається, придрімувала.

Тато зосереджено вглядався в асфальтову стрічку попереду.

Обабіч шосе групами руділи сосни. Високі й нижчі. Рівні й ревматично покручені. Інколи зелені та правічно густі (від таких, як здавалося Дані, конче має пахнути мохом і вільготою), а подеколи — напівусохлі, як мумії.

А ще ті групки нагадували сім'ї. Високі батьки тримають за руки підлітків і зовсім дрібноту. Одяг звисає з худих плечей голчастим лахміттям. Вони вибігли з лісу й замерли, сторожко і тривожно вдивляючись у потік автівок. Лісові біженці?

Від такого пейзажу Дані стало тоскно.

Далі — гірше. На деревах з'явилися жмутки поліетиленових пакетів. Рваними привидами вони синхронно гойдалися на гілках

під подувами вітру. У кущах і під стовбурами потворними мурашниками височіли купи сміття.

Тато поїхав якоюсь там коротшою дорогою. Клас! Просто повз міське сміттєзвалище.

Мама завбачливо позачиняла в машині вікна. Але Данькові усе одно здавалося, що він чує сморід.

Строкатий пагорб сміття без жодної огорожі випинався просто посеред весняного лісу, ніби пляма лишаю поміж собачої шерсті. Достоту така, як он у того дворняги, що копирсається в гнилизні.

«Незлецька така купа!» — подумалося Данькові.

Він понуро споглядав, як горою відходів неквапно плентаються чоловіки й жінки. Подеколи щось підбирають, викидаючи у великі мішки, й бредуть далі... Утоптанною серпантинною дорогою нагору сунула старенька вантажівка.

На акуратних полях та молодій зелені очі відпочили. Хлопець розслабився й більше не дививсь у вікно.

Сіре «Деу» чмихнуло дверима, ніби туберкульозний дідок. Данько першим вискочив із машини.

Нетверді ноги навіть не знали, радіти їм раптовій рухливості чи помститися господарю судомою за багатогодинне сидіння. Доки ноги вирішували, Данько вже поринув у кашу-квашу людей, столиків, розкладок, вишиванок, вовняних шкарпеток, розписаних дощечок, галасу, солодкої вати й обклеєних зеленою плівкою яток із хотдогами.

Увесь цей скарб вишикувався півколом, огинаючи вкритий жабуринням ставочок. На тлі білих яблунь зліпили таку-сяку сцену. Її Даня не бачив. Над натовпом видно було тільки віночки, що ритмічно гойдалися під якусь писклявеньку пісню. Колонки жажливо лажали, і дитячий голос подеколи звучав як бас захриплого робота. Даня вмить уявив собі хор списаних заіржавілих залізак у червоних чобітках, калиновому намисті й білих сорочечках. Бр-р-р!

Краще б на уроці хімії посидів.

Але він згадав, чому сюди приїхав, і подумки погодився, що це варте й не таких жертв. Тож, не чекаючи батьків, рушив уздовж столиків.

— Оця сорочка якраз на такого хвацького парубка! — підморгували Даньку світлі очі дядька з козацькими вусами.

— От якби хоч уполовину дешевше, то взяла б, — зітхала тітонька біля екзотичних дерев із бісеру.

Даня перечепився через чийсь ногу, послизнувся на порожній пластиковій пляшці й мало не в'їхав у холодильник із морозивом. Дівчина з двома хвостиками — продавчиня повітряних кульок — загадково усміхнулася, ніби циганка-ворожка, і прокуреним голосом попередила:

— Під ноги дивися, лапусику!

Даня обійшов усі ятки, але біля жодної не зупинився. Невже дарма? Ех, краще пошукав би щось цікаве у місті. Ще трохи потупцяв серед ярмарку й подався до машини чекати батьків. Мама, звісно, гасала десь поміж натовпу, готуючи репортаж для міського радіо. Де і що міг тут робити тато, хлопець навіть не уявляв.

І тато, звичайно, здався першим. Він повертався, несучи три пачки морозива і пляшку мінералки.

— Гуляє народ, — озвався до сина, ніби вибачаючись.

Мама з'явилася лише тоді, коли Данько з батьком ум'яли і її порцію — «щоб не розтало».

Вона, клацнувши, вимкнула диктофон і щасливо підсумувала:

— Усе. Голова сільради є, наймолодша рукодільниця є, народ свою думку висловив. Тепер можна й відпочити.

Данько не дуже розумів, як відпочивати серед цього барвистого армагеддону, але змовчав. Вихід знайшов тато.

— Зараз відгоню машину на той бік ставочка, і злопаємо бутерброди.

Хлопець поглянув на тиху галявинку, закриту від ярмарку парою верб, і визнав, що тато — геній.

Родина Сердюків знову запакувалась у машину. Даня плюхнувся на заднє сидіння. За вікном проплив рядок запилених автівок, кущик шипшини дряпонував скло й помахав їм жовтим пакетиком, ніби хустинкою. Батько тиснув на газ.

Даня поліз до кишені, щоб дістати навушники. І раптом аж припав до вікна. Під бідолашним кущиком, приминаючи траву, світліло колись, мабуть, рожеве, а тепер сіре простирадло. На ньому були безладно розкидані глиняні фігурки. Не горщики, не свистунці. Фігурки. Ще й помережані дивним орнаментом. Оце вже цікавіше!

Бутерброди Даня жував поспіхом.

Коли він повернувся, скульптурки все ще лежали на простирадлі, підставляючи сонцю глиняні боки. Данько роззирнувся, але хазяїна краму не побачив. Присів над фігурками навпочіпки. Статуетки безликих жінок із широкими стегнами, посуд-не-посуд у формі бінокля, черепки. Усе це хлопець бачив у підручнику, коли Васирина Семенівна бубоніла їм щось про трипільську культуру. Дуже схоже. Автор сувенірів постарався.

Данько обережно підняв обома руками «бінокль», подивився крізь нього на ярмарок.

— Що там на горизонті? — поцікавився м'який чоловічий голос.

Даня мало не впустив той виріб. Із переляку, що розіб'є, вчепився в нього, як альпініст у мотузку. Ще дужче перелякався — бо так і розчавити недовго. Тож і кинув «бінокль» назад на простирадло. Дуже безпечне рішення для глиняної посудини. Вона аж підскочила, видавши глухе «бемсь!».

— Вибачте... я просто... — позеленілий від ніяковості, хлопець обернувся до власника м'якого голосу.

Ним виявився високий чоловік із волоссям по плечі. Ще й із виразними пасмами сивини. Данькові він нагадав клоуна: перефарбуй оту хату на голові в рожевий або зелений, надягни на довгий ніс поролоновий помпон — і готово. В усьому іншому чоловік бачився цілком нормальним. Щоправда, очі... М-м-м... Трохи божевільні. Але не більше, ніж, скажімо, в їхнього фізика.

— А ви автор чи тільки продасте? — запитав Даня, тепер уже червоний, як малиновий джем.

Чоловік розреготався.

Чи таки божевільний?

— Я маю такий поганий вигляд? Уже не хлопчик, звісно, але ж не настільки. Цим фігурам понад п'ять тисяч років.

«Ха-ха! Мабуть, у нього в кишені ще й маска Тутанхамона завалася». Кисла насмішка точно відобразилась на Даниному обличчі, бо майже-клоун образився.

— Кераміка справжня. А це, — він махнув над простирадлом рукою, — ну, знаєш, щось на кшталт музею просто неба. Вийзна експозиція для популяризації мистецтва та історії.

Данько обвів поглядом натовп, що метушився біля хотдогів. Угу, музей.

— А я так хотів би щось у вас придбати, — хлопець примружив око. — Якщо це коштує не як тисячолітній артефакт, звісно.

Повз них пройшла родина: повненький тато, струнка мама й дівчинка з пакетиком сухариків.

— Ма-а-а, що то? — тицьнула мала замащеним пальцем у бік трипільських сувенірів.

— Тхе, то посуд, Євусю. Ходімо, бо на автобус спізнимось.

Посуд? Посуд?! Тхе?! «Клоун» аж потемнів на обличчі. Затим поглянув на Данька і зрозумів, що перед ним, мабуть, єдина серед усього ярмарку людина, яка зацікавилася «музеєм».

— Це не просто шматки глини. Це — космос! — довговолосий узяв до рук жіночу фігурку.

Тонким, як у піаніста, пальцем делікатно обвів візерунок на грудях — дві спіралі, що плавно перетікали одна в одну.

— Невпинна коловерт життя. Непоборна сила...

І бла-бла-бла...

...

Далі — у повній книжці «Глиняний птах».

nashaknyga.com.ua